

ד"ר קנו של

השופט לובנברג,

האיש הפך

את כס השופט

מוקד להכרעות

ציבוריות ופוליטיות

על דלת אולם הישיבות של כבוד השופט ד"ר שלמה הלמוט לובנברג אין שום ציון, מילבד המיספר 711. יתכן שהיה צריך להיות רשום על הדלת: "מנכ"ל המדינה".

כי יותר יותר מופיע השופט המשופם ונמוך-הקומה בחדשות מסעירות, כמי שרובע עניינים שברומו של עולם, פוסק הלכה ציבורית ופוליטית, נוף באישים ובמוסדות, מביע דעתו על הא ועל דא.

הוא אסר קיום מישחקי הליגה הלאומית בכדורגל, ולמחרת היום ביטל בית-המשפט העליון את החלטתו. הוא אסר את פיטוריו של ראש-האופוזיציה בוועד-העובדים של התעשייה האווירית. הוא הקים בלישכתו את הנהלה החדשה של הקואופרטיב אגו. הוא דן בשביתה של רופאי קופת-החולים. הוא התערב בפרשת שיריון המקומות למנהיגים הוותיקים בוועידת מיפלגת העבודה.

כמה מהחלטותיו נתקבלו בציבור בשביעית-עורצו, אחרות עוררו התנגדות חריפה.

כבוד השופט נולד ביוני 1919 בגרמניה. הוא עלה ארצה ב-1935. מקץ שלוש שנים נסע ללונדון ושם, במשך ארבע שנים, רכש את השכלתו המישפטית.

עם שובו, השתמש בהשכלתו החדשה לתפקיד ציבורי, שאלי עזר לעצב את דעותיו החברתיות והפוליטיות. הוא כיהן כמזכיר התאחדות התעשיינים בראשון-לציון, שהייתה אז מרכז תעשייתי חשוב. בתפקיד זה ייצג את יצרני הביירה, הנע ליים וסניגרי-הגילוח בסיכסוכי-עבודה, מול פני ועדי-העובדים וההסתדרות.

עם קום המדינה נתמנה כשופט-שלום בתל-אביב, ומקץ ארבע שנים בלבד נתמנה כשופט מחוזי. היה זה קידום מהיר בתפקיד, הוכחה שאכן נחשב לשופט כישרוני.

בבית-המשפט המחוזי נתמנה לובנברג בשמיעת עירעורי מס'הכנסה ובשטח זה רכש נסיון כלכלי רב.

בתוקף תפקידו כשופט שלום, ולאחר מכן כשופט מחוזי, חל על לובנברג עקרון הרוטציה. הוא ישב בדין בתפקידים שונים, הן בשטח האזרחי, הן בשטח הפלילי.

אולם החל ב-1969, מאז מונה לתפקיד שופט הדין יחיד בנושאים בהם דרוש טעם מהיר, הפסיק עקרון הרוטציה לחלו עליו. מאז ועד היום הוא השופט המוציא צווי-מניעה זמניים וממנה כונסי נכסים זמניים.

הוא מונה לתפקידו אחרי שהשופט ד"ר יוסף מיכאל, נשיא-הורן של בית-המשפט המחוזי, פרש באמצע שנת 1969 לגימלאות. קשת תפקידיו של ד"ר למ היתה יותר רחבה, הוא הרבה לדון גם במישפטים אזרחיים רגילים, אך בתחום הענקת טעם מהיר, דן השופט למ בנושאים בעלי עניין ציבורי רב.

כך היה בשטח הספורט, בעיקר בתום כל עונת ליגה. אומר למ: "ראשי ההת-אחדות באו אלי ואמרו לי - בסוף כל עונה רצות אליך קבוצות-הכדורגל, כדי שתוציא צווי-מניעה, או במקום שנבוא אליך, בוא אתה אלינו, תהיה נשיא ההת-אחדות, ניתן לך סמכות מלאה כדי שתוכל להחליט בכל נושא בשטח הספורט, ואנו נפעל לפי קביעתך, ואומנם, נתמנתי כנשיא התאחדות לכדורגל".

כבוד השופט, המדרינה

השופט למ הוציא את צו-המניעה המפורסם, האוסר בחירות לוועידת ההסתדרות, באם לא יקבע שכל חבר בעל זכות-בחירה יוכל גם להיבחר למוסדות ההסתדרות. בצורה זו מנע מראשי ההסתדרות להפלות במיקרה אחר דחה את בקשת מיפלגת הציונים-הכללים לאסור על גולדה מאיר, או שרת-העבודה, להציג מועמדותה בבחירות לראשות עיריית תל-אביב, כיוון שבי-תוקף תפקידו הממשלתי היא מתגוררת בירושלים, למרות שהיא בעלת דירה בתל-אביב, ולפני כניסתה לתפקיד זה התגוררה דר-קבע בתל-אביב.

הדיונים המישפטיים התנהלו לפני השורט למ ברזה טובה. עורכי-הדין שטענו לפניו מעולם לא בוזו. השופט, שהיה עסקן ציבורי וחבר-כנסת לשעבר (מסא"י), ניחן בחוש-הומור נדיר, שפירק לא-פעם את המתח הרב שעמד בבית-המשפט בשעת שמיעת המישפטים גדולים, והחשוב מכל - מבחינה סטטיסטית, אחוז העירעורים בבית-המשפט העליון על החלטות השופט למ היו מעטות. רק במקרים בודדים קיבל בית-המשפט העליון את טענות המערערים וביטל את החלטת השופט.

שם עצמו מוכיח בשער

בשטח זה, כבשטחים אחרים, המצב אצל ד"ר לובנברג שונה בתכלית.

בסדר גודל של מיליוני לירות, לדוגמה, אם חברה מתחילה לייצר מוצרים תחת שם של חברה אחרת, תבקש החברה השניה להפסיק זאת מיד, אם תפנה לבית-המשפט. בתביעה רגילה, יתברר העניין בעוד שנים אחדות, ובינתיים תסבול החברה נזקים העלולים לגרום להתמוטטותה. לכן תבקש צו-מניעה זמני, דחוף, לפעולה מיידית. בנושא מינוי כונסי-נכסים ומפרקים זמניים, יוכו עורכי-הדין שהשופט לובנברג יטיל עליהם תפקיד זה (כמו במיקרה של בנק ארץ-ישראל ברייטניח) בשכר-טירחה בסדר-גודל של מאות אלפי לירות. שכר-טירחה ענק זה, עבור פעולות שלפעמים אינן דורשות עבודה רבה מצד עורכי-הדין, עשוי לבסס את מעמדו הכלכלי של עורכי-דין לשנים רבות.

היכן גרה גולדה?

ד"ר לובנברג הוא אדם מבריק, נעים-שיחה מחוץ לכתלי בית-המשפט. הוא ידוע כאחד השופטים חיעילים, בעל תפיסה מהירה ואינטואיציה מרובה. הוא ידוע לסיים שמיעת תיקים במהירות, בלא ליצור סחבת.

כאשר כל המבטים מופנים לעבר מושבו חרם, הילה זו מיישמת בחיי היום-יום של עבודת בית-המשפט. שופט היושב בדין נהנה מיחס של כבוד, ומתחרשת עוצמה שאינה ניתנת במדינה דמוקרטית לכל אדם אחר, בכל מיקצוע אחר.

הדרך היחידה הפתוחה בפני המתדיינים, כדי לחלוק על החלטת השופט, היא להגיש עירעור על ססקי-הדין בפני ערכאה גבוהה יותר. עד הישגת העירעור, העלול להתעכב ביגלל הסחבת הנהוגה בבתי-המשפט, עלול המערער לסבול נזקים שאינם ניתנים לתיקון. שופט היושב בדין חייב להיות בעל איוון פנימי מושלם, כדי שלא יסתחרר מהרגשת העוצמה המופקדת בידיו, לא יעשה בה שימוש חסון ולא יפתח יתרי סמכות, מונו המוענקת לו על-ידי החוק. אין זו התאפקות קלה, לכל אדם. היא בוודאי קשה שבעתים לד"ר לובנברג, המרכז בידיו בתוקף תפקידו, עוצמה אדירה - פוליטית, ציבורית וכלכלית. קיים ספק רב אם המחוקק אכן התכוון שבידי שופט אחד, דן-יחיד, יתרכז תפקיד כה רבי-עוצמה, ובמשך זמן כה רב. ד"ר לובנברג מעניק צווי-מניעה זמניים, ממנה מפרקים לחברות בפירוק, ממנה כונסי נכסים זמניים לחברות. הסעד של מתן צו-מניעה זמני, מעצם טיבו, עלול להכריע סיכסוך שלם, לפעמים

אך תמיד עמד כבוד השופט במרכז החדשות.

כאשר תבע אורח לאסור על ההסתדרות לממן את הוצאות-העירעור של יהושע סרץ, סנה כבוד השופט מעל הדוכן אל יהושע סרץ, שכלל לא היה צד לדיון, והשיא לו עצה: שלא להגיש את העירעור כלל, אם ילך סרץ לבית-הסוהר בשקט, במקום להגיש עירעור, יירגעו הרחוקות, לדעת השופט.

לפחות תיאורטית יכולים היו דברים אלה להשפיע על מהלך העירעור - שלא השופט לובנברג יישב בו.

את כל זה עושה השופט לובנברג בתוקף היותו השופט היחיד במחוז המרכז במדינה הן הדין בהוצאת צווי-מניעה זמניים - תפקיד שבו הוא משרת מאז 1969, ללא הפסק וללא תחלופה.

דו-יחיד, נלייכו

בחיבל המישפט בתל-אביב קבועים לסאות השופטים על כמה מוגבהת. המתדיינים במישפט ונציגיהם, חייבים להגביה מבטם לעבר כס השופט.

החלונות, המחדירים אור לאולמות ה-מישפטים, קבועים בקירות מאחרי כס-המישפט. פיתרון ארכיטקטוני זה יצר מעין הילת-זוהר, האוספת את דמות השופט,